

Sygn. akt VII Ka 515/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie w VII Wydziale Karnym Odwoławczym

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dariusz Firkowski (spr.)

Sędziowie: SO Karol Radaszkiewicz

SO Leszek Wojgienica

Protokolant: st. sekr. sądowy Monika Tymosiewicz

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej Janusza Płońskiego

po rozpoznaniu w dniu 10 września 2015r.

sprawy M. S.

oskarżonego o przestępstwo z art. 191§1 kk i art. 13§1 kk w zw z art. 282 kk w zw z art. 11§2 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżonego i jego obrońcę

od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 20 lutego 2015 r. sygn. akt VII K 325/13

I zaskarżony wyrok zmienia w ten sposób, że oskarżonego M. S. uznaje za winnego tego, że działając w warunkach czynu ciągłego z art. 12 kk, w dniu 15 stycznia 2012 roku w O., wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, grożąc P. B. spowodowaniem uszczerbku na zdrowiu oraz pozbawieniem życia, zmuszał go do wyjawienia współsprawców rzekomej kradzieży przez niego popełnionej, które to groźby wzbudziły w nim uzasadnioną obawę ich spełnienia oraz w dniu 28 stycznia 2012 roku w O. wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, używając wobec P. B. przemocy, w tym w postaci uderzania pięściami i duszenia powodując obrażenia ciała w postaci obustronnych krwiaków okularowych i stłuczenia klatki piersiowej oraz grożąc P. B. pozbawieniem życia, zmuszał go do wyjawienia współsprawców rzekomej kradzieży przez niego popełnionej, które to groźby wzbudziły w nim uzasadnioną obawę ich spełnienia tj. czynu z art. 191 § 1 kk i art. 12 kk i za to z mocy tych przepisów skazuje go i wymierza mu karę 1 (jednego) roku i 3 (trzech) miesięcy pozbawienia wolności,

II w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy,

III zasądza od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe za postępowanie odwoławcze , w tym jedną opłatę w kwocie 300 (trzysta) zł za obie instancje.

Sygn. akt VII Ka 515/15

UZASADNIENIE

M. S. został oskarżony o to, że:

I w dniu 15 stycznia 2012 roku w O. działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, grożąc P. B. spowodowaniem uszczerbku na zdrowiu oraz pozbawieniem życia, zmuszali go do wyjawienia

współsprawców rzekomej kradzieży przez niego popełnionej, które to groźby wzbudziły w nim uzasadnioną obawę ich spełnienia oraz usiłowali doprowadzić go do rozporządzenia własnym mieniem w postaci mieszkania o wartości ok. 130.000 zł poprzez przeniesienie jego własności na M. M.

tj. o czyn z art. 191 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

II. w dniu 28 stycznia 2012 roku w O. działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, używając wobec P. B. przemocy, w tym w postaci uderzania pięściami i duszenia powodując obrażenia ciała w postaci obustronnych krwiaków okularowych i stłuczenia klatki piersiowej oraz grożąc P. B. pozbawieniem życia, zmuszali go do wyjawienia współsprawców rzekomej kradzieży przez niego popełnionej, które to groźby wzbudziły w nim uzasadnioną obawę ich spełnienia oraz usiłowali doprowadzić go do rozporządzenia własnym mieniem w postaci mieszkania o wartości ok. 130.000 zł. Poprzez przeniesienie jego własności na osobę M. M.,

tj. o czyn z art. 191 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 20 lutego 2015 r. w sprawie VII K 325/13

I oskarżonego M. S. uznał za winnego popełnienia czynów zarzucanych mu w punktach I i II oskarżenia, z tym ustaleniem, że zostały one popełnione w warunkach ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k. i za to, na podstawie art. 191 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. skazał go, a na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. wymierzył mu karę 3 (trzech) lat pozbawienia wolności, a na podstawie art. 33 § 2 k.k. skazał go na grzywnę w wymiarze 200 (dwustu) stawek dziennych, określając wysokość jednej stawki na kwotę 30 (trzydziestu) zł.

Powyższy wyrok zaskarżył oskarżony i jego obrońca.

Obrońca oskarżonego wyrok zaskarżył w całości na korzyść M. S. i zarzucił mu:

I obrazę przepisów postępowania, która miała istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 410 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. poprzez dowolną, a nie wszechstronną ocenę dowodów, prowadzącą zaś w konsekwencji do błędu w ustaleniach faktycznych wziętych za podstawę wyroku, polegającą przyjęciu, że materiał dowodowy dawał podstawę do uznania, iż oskarżony dopuścił się przestępstwa, o którym mowa w akcie oskarżenia podczas, gdy prawidłowa ocena dowodów winna prowadzić do stwierdzenia, iż swoim zachowaniem oskarżony nie wypełnił znamion przestępstwa z art. 282 k.k., albowiem działanie oskarżonego w zakresie jego zamiaru nie miało na celu doprowadzenia do osiągnięcia korzyści majątkowej w postaci przeniesienia własności mieszkania przy ul. (...) w O.;

II obrazę przepisów postępowania, która miała istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 202 § 1 k.p.k. poprzez nie zasięgnięcie opinii biegłych lekarzy psychiatrów, podczas gdy poczytalność oskarżonego w kontekście okoliczności i charakteru zarzucanego oskarżonemu czynu budziła uzasadnione wątpliwości;

III obrazę przepisów postępowania, która miała istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 192 § 2 k.p.k. poprzez nie zarządzenie przesłuchania pokrzywdzonego z udziałem biegłego lekarza lub biegłego psychologa, podczas gdy uzasadnioną pozostawała wątpliwość, co do stanu psychicznego pokrzywdzonego, jego zdolności postrzegania i odtwarzania przez niego spostrzeżeń.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu, ewentualnie o uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

M. S. wyrok zaskarżył w całości i zarzucił mu:

I rażąca obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 282 k.k. poprzez niesłuszne przyjęcie poglądu prawnego, iż zachowania opisywane w punktach I oraz II aktu oskarżenia wyczerpują ustawowe znamiona występku tzw. wymuszenia rozbójniczego, podczas gdy właściwą tutaj była by kwalifikacja czynu z 191 § 2 k.k.

II obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 91 § 1 k.k. poprzez niesłuszne przyjęcie poglądu prawnego, iż zachowania opisywane w punktach I oraz II aktu oskarżenia stanowią ciąg przestępstw;

III obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 12 k.k. poprzez jego niezastosowanie wobec zachowań opisywanych w punktach I oraz II aktu oskarżenia;

IV obrazę przepisów postępowania, tj. art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 9 § 2 k.p.k. (co w konsekwencji może stanowić naruszenie przepisu art. 31 § 1 bądź 2 k.k.), poprzez zaniechanie przeprowadzenia z urzędu dowodu z opinii biegłego na okoliczność ustalenia czy oskarżony w dacie popełnienia zarzucanych mu czynów posiadał zdolność do rozpoznania znaczenia swojego postępowania i pokierowania swoim postępowaniem;

V rażąco obrazę przepisów postępowania, tj. art. 167 w zw. z 170 § 1 pkt 5 k.p.k. (co w konsekwencji może stanowić naruszenie przepisu art. 31 § 1 bądź 2 k.k.), poprzez błędne przyjęcie, iż wniosek obrońcy oskarżonego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność ustalenia czy oskarżony w dacie popełnienia zarzucanych mu czynów posiadał zdolność do rozpoznania znaczenia swojego postępowania i pokierowania swoim postępowaniem, w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania oraz poprzez błędne przyjęcie, iż okoliczności uzasadniające przeprowadzenie dowodu nie zostały wykazane;

VI obrazę przepisów postępowania tj art. 192 § 2 k.p.k w zw. z art. 193 § 1 k.p.k w zw. z art. 9 § 2 k.p.k. , poprzez zaniechanie przesłuchania świadka P. B. przy udziale biegłego lekarza, mimo wątpliwości co do jego stanu psychicznego.

A w związku z powyższym przyjęcie błędnych ustaleń co do stanu faktycznego.

VII rażąco niewspółmierność kary

Podnosząc powyższe okoliczności skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazał sprawę w całości do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji. Alternatywnie, w razie nie znalezienia przez Sąd Apelacyjny przesłanek do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji wnoszę o zmianę wyroku poprzez zmianę podstawy prawnej oraz złagodzenie wymiaru kary.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje po części zasługują na uwzględnienie, jednakże nie w zakresie postulatu o uniewinnienie oskarżonego czy też o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Ponadto z uwagi na praktyczną tożsamość większości zarzutów apelacji oskarżonego i jego obrońcy możliwe jest jednoczesne się do nich ustosunkowanie.

Na wstępie wskazać należy, że w zakresie przypisania M. S. zachowania wyczerpującego dyspozycje art.191§1 kk ustalenia Sądu I instancji są jak najbardziej prawidłowe. Zatem w podnieść należy, że tym zakresie rozstrzygnięcia zgromadzone w sprawie dowody Sąd meriti poddał wszechstronnej analizie i ocenie, czemu dał wyraz w pisemnych motywach skarżonego wyroku. Przedstawiony w nich tok rozumowania jest zgodny z zasadami logiki i doświadczenia życiowego i w żadnym wypadku nie wykracza poza granice przyznanej Sądowi swobody. Stąd też odnosząc się w pierwszym rzędzie do podniesionego zarzutu dotyczącego błędu w ustaleniach faktycznych należy stwierdzić, że jest on chybiony. Zauważyć trzeba, że podnosząc tego rodzaju zarzut skarżący jedynie polemizują z ustaleniami faktycznymi Sądu I instancji, faktycznie nie wykazując jakich to uchybień w zakresie logicznego rozumowania, prowadzących do błędnych wniosków w zakresie stanu faktycznego dopuścił się Sąd I instancji przy ocenie materiału dowodowego. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynikają powody rozstrzygnięcia o winie obwinionej, a Sąd Okręgowy w pełni podziela przedstawioną tam argumentację. Apelacje w istocie nie wskazują na takie okoliczności, które nie byłyby przedmiotem uwagi Sądu Rejonowego i nie zawiera też takiej argumentacji, która wnioski tego Sądu mogłaby skutecznie podważyć. W tej sytuacji nie ma potrzeby ponownego przytaczania całości argumentacji zawartej

w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, którą Sąd Okręgowy podziela i należy jedynie zaakcentować podstawowe elementy, które przemawiają za odmową podzielenia stanowiska skarżących.

Podkreślić zatem należy, że nawet z samych wyjaśnień M. S. złożonych na rozprawie w dniu 21 listopada 2014 r. wynika, że w dniu 15 stycznia 2012 r. będąc obecnym w raz z innymi osobami w mieszkaniu pokrzywdzonego P. B. wypowiadał on groźby wobec tego ostatniego. Przyczyną zaś takiego zachowanie było „skłonienie B. do wyjawienia co z tym (zaginionym „towarem”) się stało- k.187 odw. W dalszej części tych wyjaśnień oskarżony potwierdził, że wspomnianego dnia „nastraszył chłopaka” i wyraził z tego powodu żal - k.188.

Podzielając te twierdzenia, które znajdują oparcie także i w innych dowodach (porównaj zeznania K. W. i P. K.), Sąd Rejonowy jednocześnie nie uznał za wiarygodnego zaprzeczenia M. S. co do niebranie udziału w kolejnym zachowaniu podjętym wobec pokrzywdzonego w dniu 28 stycznia 2012 r. Ta relacja przede wszystkim jest sprzeczna z rzetelnymi i szczegółowymi zeznaniami P. B.. Pokrzywdzony pomimo zamaskowania M. S. stwierdził, że ten był obecny w jego mieszkaniu również w dniu 28 stycznia 2012 r. P. B. o tej drugiej obecności oskarżonego podawał konsekwentnie i stanowczo, rozpoznając tego sprawcę w czasie okazania. Pokrzywdzony nie miał żadnych wątpliwości co do swego wskazania podjąć, że swoje spostrzeżenia opiera tak na sylwetce jak i głosie M. S. – porównaj k.188-189 w aktach (...). Dopełnieniem tych zeznań są twierdzenia M. M., który podczas okazania wizerunku oskarżonego potwierdził, że spotkał się między innymi i z nim w dniu 28 stycznia 2012 r. kiedy to udali się w okolice zamieszkania pokrzywdzonego- porównaj k.61-63 w aktach (...). Wprawdzie M. M. ostatecznie zaprzeczył aby M. S. był obecny także i w tej drugiej wskazanej dacie w mieszkaniu P. B., to nie sposób przyznać temu zaprzeczeniu waloru wiarygodności. Jest ono bowiem sprzeczne z twierdzeniami pokrzywdzonego a ponadto w istocie M. M. nie tylko nie wytłumaczył przyczyn zmiany swoich twierdzeń, to nawet posunął się do stwierdzenia, **że nie miał kontaktu z oskarżonym w okresie od 15 do 28 stycznia 2012 r. (k.122) i to w sytuacji gdy nawet M. S. nie negował podejmowanego w dniu 15 stycznia 2012 r. przestępczego zachowania wobec pokrzywdzonego.**

Wobec powyższych okoliczności nie budzi żadnych wątpliwości, że M. S. działając w warunkach czynu ciągłego z art. 12 kk, w dniu 15 stycznia 2012 roku w O., wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, grożąc P. B. spowodowaniem uszczerbku na zdrowiu oraz pozbawieniem życia, zmuszał go do wyjawienia współsprawców rzekomej kradzieży przez niego popełnionej, które to groźby wzbudziły w nim uzasadnioną obawę ich spełnienia oraz w dniu 28 stycznia 2012 roku w O. wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, używając wobec P. B. przemocy, w tym w postaci uderzania pięściami i duszenia powodując obrażenia ciała w postaci obustronnych krwiaków okularowych i stłuczenia klatki piersiowej oraz grożąc P. B. pozbawieniem życia, zmuszał go do wyjawienia współsprawców rzekomej kradzieży przez niego popełnionej, które to groźby wzbudziły w nim uzasadnioną obawę ich spełnienia. Powyższe zachowanie wyczerpało dyspozycję art. 191 § 1 kk i art. 12 kk.

Zauważyć przy tym należy, że na gruncie niniejszej sprawy oraz wobec treści stawianego oskarżonemu zarzutu zawartemu w akcie oskarżenia, nie było dopuszczalne przypisanie mu zachowania wyczerpującego znamiona czynu z art.191§2 kk

Sąd Okręgowy podzielił natomiast stanowisko skarżących co do tego, że przypisane oskarżonemu zachowanie stanowiło realizację z góry powziętego zamiaru co powoduje przyjęcie konstrukcji czynu ciągłego. Ponadto w ocenie Sadu Okręgowego nie było dopuszczalne uznanie zachowań podejmowanych przez M. S. za działanie w warunkach ciągu przestępstw albowiem faktycznie istniały różnice w „sposobie” zmuszania pokrzywdzonego do podjęcia określonego zachowania związane z tym, że w dniu 28 stycznia 2012 r. padły nie tylko groźby jak to miało miejsce w dniu 15 stycznia 2012 r. ale doszło wówczas do stosowania przemocy, co sprzeczne jest z regulacją z art.91§1 kk gdzie mowa jest o popełnieniu przestępstwa **w podobny** sposób.

Ponadto z opisu przypisanego oskarżonemu czynu ciągłego wyeliminowano zachowanie polegające na usiłowaniu P. B. do doprowadzenia go do rozporządzenia mieniem poprzez przeniesienia jego własności na M. M.. Uznać bowiem należy, że żądania o takiej treści w istocie stanowiły jedną z form zmuszania pokrzywdzonego do wyjawienia sprawców kradzieży „towaru”. Brak jest w tym wypadku jednakże znamienia **bezpośredniości** co jest konieczne dla

przyjęcia usiłowania. Faktycznie bowiem sprawcy poza wypowiedzeniem takich żądań nie podjęli żadnych zachowań, które wskazywałyby na bezpośrednie zmierzanie do jego zrealizowania. Bezsporne bowiem jestże do przeniesienia własności nieruchomości konieczne jest zachowanie określonych wymogów wiążących się chociażby z koniecznością sporządzenia aktu notarialnego.

Chybione są natomiast zarzuty skarżących wskazujące na rzekomą konieczność przesłuchania pokrzywdzonego w trybie określonym w art.192§2 kpk oraz dopuszczenia dowodu z opinii sądowo-psychiatrycznej oskarżonego.

Co do tej pierwszej okoliczności, to Sąd I instancji na podstawie akt sprawy dysponował informacjami tak o zmianie płci przez P. B. jak i podejmowanych przez niego próbach samobójczych. Trafnie jednakże poprzez brak dopuszczenia dowodu w trybie art.192§2 kpk uznano, że nie jest konieczne zarządzenie jego przesłuchania w obecności biegłego psychologa. Analiza zeznań P. B. wskazuje, że nie było podstaw do uznania, że istniały wątpliwości co do stanu jego rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń. Uznać zatem należy, że „wątpliwości” skarżących w tym zakresie nie są oparte na rzeczywistych przesłankach ale wynikają w istocie z faktu składania przez pokrzywdzonego niekorzystnych dla M. S. zeznań, które to, co jeszcze raz należy podnieść, w pełni korespondują z wyjaśnieniami oskarżonego w zakresie zachowania z dnia 15 stycznia 2012 r.

Podobnie potraktować należy zarzut związany z rzekomymi mankamentami po stronie psychiki oskarżonego. Pomimo przedstawionych dokumentów brak było podstaw do uznania, że konieczne jest w tym zakresie wydanie opinii sądowo-psychiatrycznej. Takich wątpliwości nie miał Sąd I instancji- k.222. Także w ocenie Sądu Okręgowego sam fakt leczenia M. S. nie przemawia za koniecznością w istocie automatycznego dopuszczenia takiego dowodu, zwłaszcza, że analiza dokumentacji jak na k. 239 i k. 259-269 faktycznie na to nie wskazuje. Oskarżony był leczony w związku z wypadkiem komunikacyjnym i między innymi odczuwał lęki związane z jazdą samochodem. Tym samym uznać należy, że powyższe nie pozostaje w żadnym związku z zachowaniami podjętymi wobec pokrzywdzonego w styczniu 2012 r. a w szczególności nie może budzić zastrzeżeń stan jego psychiki w rozumieniu art.31 kk.

Dokonując modyfikacji opisu czynu, Sąd Okręgowy w konsekwencji złagodził wymierzoną w stosunku do M. S. karę pozbawienia wolności, przy czym podzielił stanowisko Sądu I instancji co do konieczności orzeczenia tej kary w jej wymiarze bezwzględny. Wskazać należy, że M. S. był uprzednio karany- k.248. Jednakże za wymierzeniem kary pozbawienia wolności bez jej warunkowego zawieszenia przemawia przede wszystkim bardzo wysoki stopień społecznej szkodliwości przypisanego mu czynu i związany z tym wysoki stopień zawinienia wyrażający się w bezwzględnie i brutalnymi zachowaniami podejmowanymi wobec pokrzywdzonego w dniach 15 i 28 stycznia 2012 r. M. S. doskonale zdawał sobie sprawę z podjętego postępowania i winien tym samym ponieść jego konsekwencje. Tym samym obecne warunki w i właściwości osobiste M. S. nie mogą spowodować uznania, że możliwe jest zastosowanie wobec niego dobrodziejstwa warunkowego zawieszenia wykonania kary. W ocenie Sądu Okręgowego kara 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności zgodna jest z dyrektywami określonymi w rozdziale VI kodeksu karnego i winna pozwolić na osiągnięcie celów przewidzianych w art.53 kk.

Mając powyższe na uwadze zaskarżony wyrok zmieniono w ten sposób, że oskarżonego M. S. uznano za winnego tego, że działając w warunkach czynu ciągłego z art. 12 kk, w dniu 15 stycznia 2012 roku w O., wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, grożąc P. B. spowodowaniem uszczerbku na zdrowiu oraz pozbawieniem życia, zmuszał go do wyjawienia współsprawców rzekomej kradzieży przez niego popełnionej, które to groźby wzbudziły w nim uzasadnioną obawę ich spełnienia oraz w dniu 28 stycznia 2012 roku w O. wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, używając wobec P. B. przemocy, w tym w postaci uderzania pięściami i duszenia powodując obrażenia ciała w postaci obustronnych krwiaków okularowych i stłuczenia klatki piersiowej oraz grożąc P. B. pozbawieniem życia, zmuszał go do wyjawienia współsprawców rzekomej kradzieży przez niego popełnionej, które to groźby wzbudziły w nim uzasadnioną obawę ich spełnienia tj. czynu z art. 191 § 1 kk i art..12 kk i za to z mocy tych przepisów skazano go i wymierzono mu karę 1 (jednego) roku i 3 (trzech) miesięcy pozbawienia wolności i w pozostałej części utrzymano w mocy- art.437§2 kk, art.438pkt.1-4 kpk.

Na podstawie art.627 kpk i art. 2ust.1pkt.4 i art.10ust.1 ustawy o opłatach w sprawach karnych zasądono od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe za postępowanie odwoławcze, w tym jedną opłatę w kwocie 300 (trzysta) zł za obie instancje uznając, że M. S. jest w stanie je ponieść.